

Vesivastuullisuuden kansallinen edistäminen

Toimintasuunnitelma 2023–2025

Maa- ja metsätalousministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Ulkoministeriö,
Ympäristöministeriö, Suomen ympäristökeskus

Valtioneuvoston julkaisuja 2023:48

Vesivastuullisuuden kansallinen edistäminen

Toimintasuunnitelma 2023–2025

Maa- ja metsätalousministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö,
Ulkoministeriö, Ympäristöministeriö, Suomen ympäristökeskus

Valtioneuvosto Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Valtioneuvosto

Työ- ja elinkeinoministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use. Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-383-554-2

ISSN pdf: 2490-0966

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Vesivastuullisuuden kansallinen edistäminen Toimintasuunnitelma 2023–2025

Valtioneuvoston julkaisu ja 2023:48

Julkaisija	Valtioneuvosto		
Yhteisötekijä	Maa- ja metsätalousministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö, Ulkoministeriö, Ympäristöministeriö, Suomen ympäristökeskus		
Kieli	suomi	Sivumäärä	24

Tiivistelmä

Vesivastuullinen tuotanto ja kulutus on yksi Suomen vesialan kansainvälisen strategian tavoitteista. Osana strategian toimeenpanoa suomalaisille yrityksille on asetettu tavoite tulla maailman vesivastuullisimmiksi vuoteen 2030 mennessä.

Suomi allekirjoitti Glasgow'n COP26 ilmastokokouksessa marraskuussa 2021 Fair Water Footprints-julistuksen, joka kytkee vesivastuullisuuden kansallisen edistämisen entistä vahvemmin Suomen vesijalanjälkeen sekä globaaleihin kestävyystavoitteisiin, ja tuo eri toimijat yhteen niiden saavuttamiseksi.

Tässä julkaisussa kuvataan pääkohdat Fair Water Footprints-julistuksen Suomen toimintasuunnitelmasta, joka ensimmäisessä vaiheessaan asettaa askelmerkit vesivastuullisuuden kansalliselle edistämiseksi 2023–2025.

Suunnitelma koskee erityisesti hallinnon toimia, mutta kytkeytyy läheisesti yritys vastuuseen ja kansalaisjärjestöjen ja kuluttajien rooliin. Suunnitelma on yhtenevä Vesivastuu2030-hankkeen (VN TEAS 2020–2021) toimenpidesuosituksen kanssa, kehittäen niitä eteenpäin.

Julkaisu on päivitetty 29.5.2023, s. 8.

Asiasanat	vesi, yritykset, yritys vastuun, arvoketjut, vesienhoito, sääntely, tutkimus, vesivastuullisuus, vesien käyttö ja hallinta
------------------	--

ISBN PDF	978-952-383-554-2	ISSN PDF	2490-0966
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

Julkaisun osoite	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-554-2
-------------------------	---

Nationellt främjande av vattenansvar Verksamhetsplan 2023–2025

Statsrådets publikationer 2023:48

Utgivare	Statsrådet		
Utarbetad av	Arbets- och näringsministeriet, Jord- och skogsbruksministeriet, Mijöministeriet, Utrikesministeriet, Finlands miljöcentral		
Språk	finska	Sidantal	24

Referat

Vattenansvarsfull produktion och konsumtion är ett av målen i Finlands internationella strategi för vattensektorn. Som en del av verkställandet av strategin har man satt upp ett mål för finländska företag att bli världens mest vattenansvarsfulla före år 2030.

Vid COP26-klimatmötet i Glasgow i november 2021 undertecknade Finland Fair Water Footprints-deklarationen, som i allt högre grad kopplar främjandet av nationellt vattenansvar till Finlands vattenfotavtryck och de globala hållbarhetsmålen och sammanför olika aktörer för att uppnå dem.

I denna publikation beskrivs huvudpunkterna i Finlands handlingsplan för Fair Water Footprints-deklarationen, som i sitt första skede sätter stegmärken för nationellt främjande av vattenansvar 2023–2025. Planen gäller i synnerhet förvaltningens åtgärder, men är nära kopplad till företagsansvar och medborgarorganisationernas och konsumenternas roll. Planen överensstämmer med åtgärdsrekommendationerna som utarbetats i projektet Vattenansvar2030 (VN TEAS 2020–2021) och utvecklar dem vidare.

Publikation uppdaterades den 29 maj 2023, s. 8.

Nyckelord vattenansvar, vatten, företag, företagsansvar, värdekedjor, vattenanvändning och vatten-förvaltning, vattenhantering, Agenda2030, styrmedel, regler, forskning

ISBN PDF	978-952-383-554-2	ISSN PDF	2490-0966
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-554-2>

National advancement of water stewardship Action plan 2023–2025

Publications of the Finnish Government 2023:48

Publisher	Finnish Government		
Group author	Ministry of Agriculture and Forestry, Ministry of Economic Affairs and Employment, Ministry of the Environment, Ministry for Foreign Affairs, Finnish Environment Institute		
Language	Finnish	Pages	24

Abstract

One of the objectives of the International Water Strategy of Finland is supporting water stewardship actions by business via commitments and partnership. As a part of the implementation of the strategy, a goal has been set for Finnish companies to become the most responsible water stewards in the world by 2030.

Finland signed the Fair Water Footprints Declaration at COP26, the United Nations Climate Change Conference in Glasgow in November 2021. The Declaration links the national advancement of water stewardship more closely to the Finnish water footprint and to the global sustainable development goals, and brings different actors together for their achievement.

This publication describes the main points of the Finnish action plan for the Fair Water Footprints declaration which in its first stages sets the markers for the national promotion of water stewardship for 2023–2025. The plan especially applies to administrative actions by ministries, but is closely connected to corporate responsibility and the roles of civil society organisations and consumers. The plan is in line with the recommendations of the Waterstewardship2030 project (Government's analysis, assessment and research activities 2020–2021), taking them further.

Publication was updated on 29th May 2023, p. 8.

Keywords water, water stewardship, companies, corporate responsibility, water use and management, water protection, Agenda 2030, steering methods, regulation, research

ISBN PDF	978-952-383-554-2	ISSN PDF	2490-0966
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-554-2>

Sisältö

Esipuhe	7
1 Kansallinen vesivastuutyö kansainvälisiin raameihin	10
2 Toimintasuunnitelma 2023–2025	13
2.1 Raja- 2.1.1 Kotimainen vesijalanjälki ja priorisoitavat toimialat..... 2.1.2 Kansainvälinen vesijalanjälki ja priorisoitavat toimialat	13 13 13
2.2 Suomen nykytila suhteessa 2030 tavoitteisiin.....	15
2.2.1 Kotimainen ja kansainvälinen vesijalanjälki	15
2.2.2 Sitouminen vesivastuullisuuteen, hallinta ja ohjauskeinot	17
2.3 Toimenpiteet 2023–2025.....	20
2.3.1 Priorisoitujen toimialojen sitouttaminen vesivastuullisuuteen ja uudet yhteistoiminnan muodot	21
2.3.2 Yritysvastuulainsäädännön ja kestäväen rahoituksen lainsäädännön kehittäminen ja arviointi	22
2.3.3 Vesivastuulliset julkiset hankinnat	22
2.3.4 Vesivastuullisuus osana omistajaohjausta.....	22
2.3.5 Kestävät ja oikeudenmukaiset vesijalanjäljet ja vesivastuullisuus osana kauppa- ja kehityspolitiikkaa ja hankkeita	22
2.3.6 Kansainvälinen yhteistyö ja vaikuttaminen	23
2.3.7 Tuki kansalaisjärjestöille ja kuluttajien tietoisuuden lisääminen	23
2.3.8 Uudet TKI hankkeet	24
2.3.9 Vesivastuullisuuden edistämisen kansallinen koordinointi	24
Lähteet	25
Julkaisut	25
Hankkeet	25
Verkkosivustot	26

ESIPUHE

Vesi on elintärkeä osa kestävästä kehityksestä ja välttämätön resurssi kaikelle ihmisen toiminnalle. Olemme panostaneet Suomessa vuosikymmenten ajan kokonaisvaltaiseen vesivarojen hallintaan ja kestäväan veden käyttöön. Yleisesti ottaen vesiemme määrällinen tila onkin hyvä ja laadullinenkin varsin hyvä. Innovointikykyemme ja teknologisen pääomamme ansiosta pystymme tarjoamaan toimivia vesialan ratkaisuja kumppaneillemme ympäri maailman.

Tuoreimpien arvioiden mukaan noin puolet suomalaisten kulutuksen vesijalanjäljestä kohdistuu Suomen rajojen ulkopuolelle kansainvälisen kaupan ja tuonnin kautta, josta noin neljännes kohdistuu veden niukkuudesta kärsiville alueille. Suomen vesivaroihin kohdistuvan kulutuksemme suhteen tilanne on parempi, mutta erityisesti hajakuormituksen hallinta ja vesirakentamisen vaikutusten lieventäminen ovat keskeisiä haasteita.

Eniten vettä kuluu ja merkittäviä vesistövaikutuksia syntyy niin Suomessa kuin kansainvälisesti maa- ja metsätaloudessa, energiantuotannossa ja eri teollisuuden aloilla. Sen vuoksi näillä aloilla ja niihin suoraan kytkeytyvillä yrityksillä, pienistä perheyrittäjästä kansainvälisiin konserneihin, on erityinen rooli ja vastuu vedenkäytön kestävyuden varmistamisessa.

Globaalien vesihaasteiden kasvaessa yritysten vesivastuullisuuden (*corporate water stewardship*) periaatteisiin ja käytänteisiin on alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota. Suomalaisyrittäjille tämä on näytön paikka. Monet suomalaisyritykset ovat jo loistaneet kansainvälisten vastuullisuusvertailujen kärjessä. Kulutuksemme vesijalanjälki kuitenkin jää myös Suomen rajojen ulkopuolelle ja useilla yrityksillä on toimipaikkoja ja alihankkijoita myös veteen liittyvistä ongelmista kärsivillä alueilla. Erityisesti yritysten kansainvälisiin arvoketjuihin pitää kiinnittää enemmän huomiota.

Suomi on sitoutunut ponnistelemaan yhdistyneiden kansakuntien jäsenmaiden hyväksymän kestäväan kehityksen Agenda 2030 -ohjelman vesitavoitteiden saavuttamiseksi aikataulussa. Vesivastuullinen tuotanto ja kulutus on yksi Suomen vesialan kansainvälisen strategian tavoitteista, ja osana sen toimeenpanoa suomalaisille yrityksille on asetettu tavoite tulla maailman vesivastuullisimmiksi vuoteen 2030 mennessä.

Suomi allekirjoitti Glasgow'n COP26-ilmastokokouksessa marraskuussa 2021 Fair Water Footprints-julistuksen. Julistus kytkee vesivastuullisuuden kansallisen edistämisen entistä vahvemmin Suomen vesijalanjälkeen sekä globaaleihin kestävyystavoitteisiin, ja tuo eri toimijat, kuten valtiot, yritykset, tutkimuslaitokset, kansalaisyhteiskunnan ja sijoittajat kansainvälisesti yhteen niiden saavuttamiseksi.

Tässä toimintasuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet, joilla valtionhallinto vuosina 2023–2025 edistää ja tukee yritysten vesivastuutoimia asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Suunnitelma koskee erityisesti hallinnon toimia, mutta kytkeytyy läheisesti yritysvastuuseen ja kansalaisjärjestöjen ja kuluttajien rooliin. Suunnitelman pohjana ovat toimineet Vesivastuu2030 -hankkeen (VN TEAS 2020–2021) toimenpidesuosittukset ja Suomen ympäristökeskus on tukenut ministeriöitä sen valmistelussa.

Kansliapäällikkö Jaana Husu-Kallio, maa- ja metsätalousministeriö
 Ylijohtaja Ilona Lundström, työ- ja elinkeinoministeriö
 Valtiosihteeri Jukka Salovaara, ulkoministeriö
 Kansliapäällikkö Juhani Damski, ympäristöministeriö

Toukokuu 2023

1 Kansallinen vesivastuutyö kansainvälisiin raameihin

Tämä vesivastuullisuuden kansallisen edistämisen toimintasuunnitelma vuosille 2023–2025 on laadittu osana Suomen vesialan kansainvälisen strategian¹ toimintasuunnitelmaa.² Suunnitelman sisältö pohjautuu *Vesivastuullinen Suomi 2030 – parhaat käytänteet, ohjauskeinot ja toimintamallit* -hankkeen suosituksiin³. Lisäksi toimenpiteiden osalta on kuultu allekirjoittaneita ministeriöitä, keskeisiä asiantuntijaorganisaatioita ja toimialajärjestöjä syksyllä 2022. Toimintasuunnitelma noudattaa Suomen allekirjoitaman *Glasgow COP26 Fair Water Footprints*-julistuksen raportointirunkoa, ja suunnitelma on arvioitu julistuksen sihteeristön toimesta loppuvuodesta 2022.⁴

Tietolaatikko 1. Vesivastuullisuus

Yritysten vesivastuullisuudella tarkoitetaan niiden veden käyttöä ja suoje-
lua, joka on sosiaalisesti ja kulttuurisesti oikeudenmukaista, ympäristön kan-
nalta kestävää ja taloudellisesti kannattavaa, ja jonka käytänteet kehitetään
yhdessä sidosryhmien kanssa. Vesivastuullisuus kattaa niin yritysten omat
toimipaikat kuin hankinta- ja arvoketjut.

Ensiksi, suunnitelmassa tunnistetaan ne tuotannon ja kulutuksen keskeiset vesijalanjäljet, joihin pystytään vaikuttamaan, ja joihin liittyy merkittäviä vesiriskejä. Valtioiden tapauksessa tämä kattaa niin tuotannon ja kulutuksen kotimaisen kuin kansainvälisen vesijalanjäljen, ja niiden puitteissa priorisoitavien tuontimaiden, tuotantoalueiden sekä toimialojen tunnistamisen (osio 2.1 Rajaus).

1 UM ym. (2018)

2 Ks. Suomen vesialan kansainvälinen strategia um.fi.

3 Sojamo ym. (2021)

4 Ks. fairwaterfootprints.org.

Tietolaatikko 2. Vesijalanjälki

Vesijalanjälki havainnollistaa suoraa ja arvoketjuissa tapahtuvaa epäsuoraa vedenottoa, -kulutusta ja/tai vesistökuormitusta. Yksilön, yhteisön tai yrityksen vesijalanjälki on yleisesti määritelty kattamaan kaiken veden, jota on käytetty niiden kuluttamien tuotteiden tai palvelujen tuottamiseen. Vesijalanjälkeä ja siihen liittyviä riskejä ja vaikutuksia tulee aina tarkastella suhteessa niiden alueiden vesivarojen hallinnan ja vesivarojen tilaan, joissa vedenkäyttö tapahtuu.

Toiseksi, suunnitelmassa arvioidaan kyseisten vesijalanjälkien osalta nykytilaa suhteessa julistuksen vuodelle 2030 asetettuihin, YK:n Agenda2030:n kestävä kehityksen tavoitteita tukeviin yhteisiin tavoitteisiin. Julistuksen tavoitteet koskevat a) vesien pilaamisen estoa ja hajakuormituksen hallintaa; b) kestävä ja oikeudenmukaista vedenottoa; c) turvallisen juomaveden ja sanitaation takaamista työntekijöille ja paikallisyhteisöille; d) luonnonsuojelua, luontopohjaisia ja uudistavia ratkaisuja; sekä e) resilienssiä tulville, kuivuudelle ja konflikteille (Kuva 1). Suunnitelmassa myös arvioidaan kansallisen hallinnon, ohjauskeinojen, priorisoitujen toimialojen ja monitoimijayhteistyön nykytilaa ja valmiuksia suhteessa julistuksen tavoitteiden saavuttamiseen (osio 2.2 Suomen nykytila suhteessa 2030 tavoitteisiin).

Kuva 1. Fair Water Footprints-julistuksen viisi tavoitetta a) Ei vesien pilaamista, hajakuormituksen hallinta, b) Kestävä ja oikeudenmukainen vedenotto, c) Turvallinen juomavesi ja sanitaatio työntekijöille ja paikallisyhteisöille, d) Luonnonsuojelu, luontopohjaiset ja uudistavat ratkaisut, e) Resilienssi tulville, kuivuudelle ja konflikteille.

Kolmanneksi, edellä kuvattuun analyysiin perustuen, suunnitelmassa kuvataan muutosteoria ja ne toimenpiteet, joiden avulla Suomi pyrkii saavuttamaan julistuksen tavoitteet priorisoitujen vesijalanjälkien ja toimialojen osalta (osio 2.3 Toimenpiteet).

Suunnitelman edistymistä arvioidaan vuosittain vesialan kansainvälisen strategian toimintasuunnitelman päivittämisen sekä Fair Water Footprints-julistukselle raportoinnin yhteydessä. Arvioinnin perusteella laaditaan jatkosuunnitelmat vuoteen 2030 saakka.

2 Toimintasuunnitelma 2023–2025

2.1 Rajaus

2.1.1 Kotimainen vesijalanjälki ja priorisoitavat toimialat

Kansalliset vesitilinpitotarkastelut⁵ sekä alueelliset vesienhoitosuunnitelmat auttavat tunnistamaan priorisoitavia toimialoja ja yrityksiä arvoketjuineen, joiden vesivastuullisuuden kehittäminen tukee sekä yritysten veteen liittyvien riskien hallintaa että vesien hyvän tilan tavoitteiden saavuttamista.⁶

Priorisoitavat toimialat Suomessa, joita pyritään ohjaamaan kehittämään vesivastuullisuuttaan ovat näiden tarkastelujen perusteella maa- ja kotieläintalous ja kalankasvatus; elintarviketeollisuus ja -kauppa; kaivannaistoiminta ja kaivannaisteollisuus, akkuteollisuus; metsätalous, sellu-, paperi- ja kartonkiteollisuus; vesivoima; kemianteollisuus; sekä kunnat ja kaupungit, mukaan lukien julkiset hankinnat, vesi- ja jätevesihuolto.

2.1.2 Kansainvälinen vesijalanjälki ja priorisoitavat toimialat

Arviolta puolet suomalaisten vesijalanjäljestä kohdistuu Suomen rajojen ulkopuolelle kansainvälisen kaupan ja tuonnin kautta, josta neljännes kohdistuu veden niukkuudesta kärsiville alueille⁷ (Kuva 2).

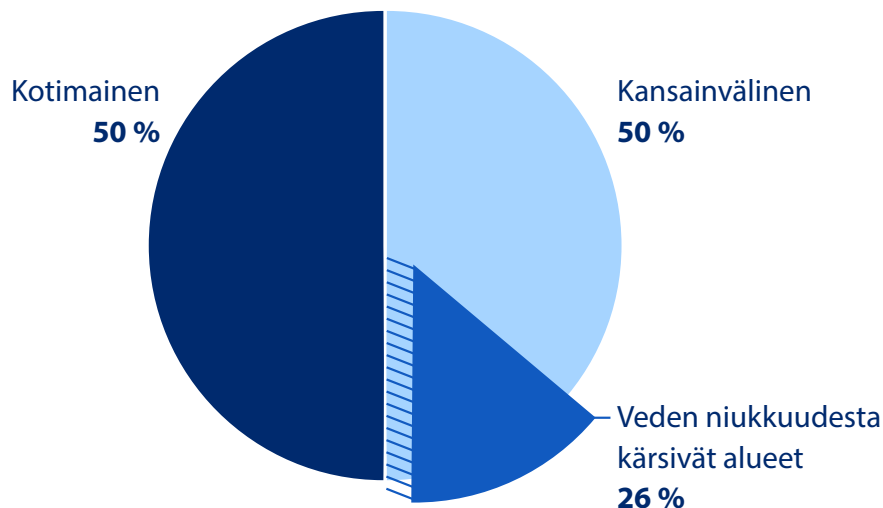
Arviointiaineistosta voidaan tunnistaa veden niukkuuden kannalta kriittisiä tuontimaita, joilta tuodaan Suomeen merkittäviä määriä vesi-intensiivisiä raaka-aineita ja tuotteita sekä maita, joiden vesiriskit ovat muuten korkeita (esim. veden heikko laatu, tulvat, turvallisen juomaveden ja sanitaation puute) (Kuva 3).

5 Ks. Salminen ym. (2018), Weckström ym. (2020)

6 Ks. esim. vesi.fi [Vesien ekologinen ja kemiallinen tila](#).

7 Mekonnen ja Chapagain (2023)

Kuva 2. Suomalaisen kulutuksen vesijalanjälki 2016–2020: puolet vesijalanjäljestä jää Suomen rajojen ulkopuolelle kansainvälisen kaupan ja tuonnin kautta, mistä 26% kohdistuu veden niukkuudesta kärsiville alueille. Luvut viittaavat pinta- ja pohjavesien kulutukseen (Chapagain ja Mekonnen 2023).

Kuva 3. Merkittävät tuontimaat, jotka ovat kriittisiä veden niukkuuden näkökulmasta (Espanja, Italia, Marokko, Tunisia, Turkki, Egypti, Israel; Pakistan, Intia, Kiina, Sri Lanka; Etelä-Afrikka; USA) tai joiden vesirisikit ovat muuten korkeita (Bangladesh, Thaimaa, Etelä-Korea) perustuen Suomen kauppataloihin (Suomen Tulli 2023) ja kansainvälisiin indikaattoreita hyödyntäviin arvioihin (WWF Water Risk Filter 2023; FAO Aquastat 2023; UNDESA 2023).

Veden näkökulmasta kansainvälisesti korkeimman riskin toimialoiksi on tunnistettu tekstiili- ja vaateteollisuus, fossiiliset polttoaineet, kemianteollisuus, rahoitus (yksityinen ja julkinen), kaivannaisteollisuus, maatalous (erityisesti kotieläintalous, soijan ja puuvillan viljely) ja kalatalous, ICT-laitteet, lääketeollisuus ja muoviteollisuus.⁸

Korkean vesiriskin toimialoilla ja tuotantoalueilla toimivia ja hankkivia suomalaisyrityksiä tulee ohjata kiinnittämään huomiota vesivastuullisuuteensa koko arvoketjunsä matkalla. Yrityksillä on ylipäättään keskeinen rooli arvoketjunsä veden käyttöä koskevan tiedon koonnissa ja vaikutusten arvioinnissa, koska kansainväliset vesijalanjälkiarviot ja tullin aineistot perustuvat keskiarvoihin, ja monimutkaisten ketjunsä tapauksessa ne tuovat usein esiin vain tuotteiden viimeisimmän käsittelymaan.

2.2 Suomen nykytila suhteessa 2030 tavoitteisiin

2.2.1 Kotimainen ja kansainvälinen vesijalanjälki

Arvio Suomen kotimaisen ja kansainvälisen vesijalanjäljen nykytilasta suhteessa Fair Water Footprints-julistuksen vuodelle 2030 asetettuihin tavoitteisiin on esitetty Taulukossa 1.

Suomen ja suomalaisen kulutuksen ja tuotannon kotimaisen vesijalanjäljen nykytilaa voidaan arvioida saatavilla olevan kansallisen arviointi-, seuranta- ja tutkimusaineiston perusteella.

Kansainvälisen vesijalanjäljen osalta datan kattavuus on paikoin puutteellista. Saatavilla olevan arviointiaineiston ja indikaattoridatan perusteella – keskeisimpänä YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden (SDG) seurantadata – Suomen kansainvälisen vesijalanjäljen kestävydessä ja oikeudenmukaisuudessa on kuitenkin potentiaalisesti merkittäviä haasteita.

Yritys- ja arvoketjukohtaista tietoa ei ole saatavilla. Keskeisenä kehittämistarpeena korostuikin yritys- ja arvoketjukohtaisen tiedon kattavuuden ja saannin parantaminen.

8 Ks. [CDP Water Watch Impact Index](#).

Taulukko 1. Suomen kotimaisen ja kansainvälisen vesijalanjäljen nykytila suhteessa Fair Water Footprints-julistuksen 2030 tavoitteisiin.

2030 tavoitteet	Kotimainen vesijalanjälki	Kansainvälinen vesijalanjälki
<i>Ei vesien pilaamista, hajakuormituksen hallinta</i>	Rehevöittävä hajakuormitus (maatalous, kalankasvatus, metsätalous) kaivannaisteollisuuden päästöt ja kaivosjätteet sekä haitallisten aineiden päästöt muilta teollisuudenaloilta keskeisiä haasteita.	Tuontidatan perusteella voidaan tunnistaa kansallisen tilan indikaattoreita esim. SDG 6.3.2 ja VPD tilaluokituksia valikoiduille kriittisille tuontimaille – kaikilla merkittäviä haasteita.
<i>Kestävä ja oikeudenmukainen vedenotto</i>	Tilanne hyvä niin vesivarojen riittävyyden kuin sääntelyn osalta.	Arviolta 26% Suomen vesijalanjäljestä kohdistuu keskivaikeasta tai sitä vakavammasta veden niukkuudesta kärsiville alueille ⁹ .
<i>Turvallinen juomavesi ja sanitaatio työntekijöille ja paikallisyhteisöille</i>	Tilanne hyvä, ei prioriteetti vesivastuullisuustyön puitteissa.	Tuontidatan perusteella voidaan tunnistaa kansallisen tilan indikaattoreita esim. SDG 6.1 ja SDG 6.2 kriittisille tuontimaille: esim. Intiassa, Bangladeshissa, Pakistanissa, Etelä-Afrikassa, Marokossa, Kiinassa, Egyptissä ja Thaimaassa merkittäviä haasteita.
<i>Luonnonsuojelu, luontopohjaiset ja uudistavat ratkaisut</i>	Lajeja ja luontotyyppejä uhkaa rehevöityminen ja vesirakentamisen vaikutukset. Luontopohjaisia ratkaisuja hyödynnetään uudessa vesirakentamisessa. Luvitus edellyttää, ettei vesien tila saa heiketä.	Tuontidatan perusteella voidaan tunnistaa kansallisen tilan indikaattoreita esim. WWF Water Risk Filter 4. Ecosystem Services Status, 10. Biodiversity Importance ja SDG 15.1.2 kriittisille tuontimaille: lähes kaikissa merkittäviä haasteita.
<i>Resilienssi tulville, kuivuudelle ja konflikteille</i>	Kansalliset varautumissuunnitelmat ja järjestelmät olemassa/kehitteillä. Kaikkien naapurimaiden kanssa rajavesistö sopimukset. Eri toimialojen vesivastuullisuuteen kytkeytyviä kiistoja: kaivannaisteollisuuden luvitusprosessit ja laajempi lainsäädäntö, paikallisväestön oikeudet (metsätalous, kaivannaisteollisuus, vesivoima).	Kriittisissä tuontimaissa raportoitu toistuvia vakavia tulva- ja kuivuusjaksoja esim. Intia, Bangladesh, Pakistan, Kiina ja Thaimaa. Indikaattoridatan esim. SDG 11.b.1. kattavuus heikko.

2.2.2 Sitouminen vesivastuullisuuteen, hallinta ja ohjaukset

Vesivastuullisuus on osa vesialan kansainvälistä strategiaa ja sen toimeenpanoa.¹⁰ Suomen ympäristökeskus Syke koordinoi vesivastuullisuuden kansallista tutkimus- ja kehitystyötä ministeriöiden ohjauksessa.

Vesivastuu2030-hankkeen selvityksen perusteella yritysten tietoisuus vesiriskeistä lisääntyy, mutta valtaosalla vesivastuullisuuden kehittämistä koskevat toimenpiteet käynnistyvät hitaasti.¹¹ Kasvava joukko suomalaisia yrityksiä on kuitenkin ilmaissut kiinnostuksensa sitoutua vesivastuullisuuteen kansallisen vesivastuusuositoumuksen (Kuva 4) tai kansainvälisten aloitteiden kautta.¹² Vesivastuullisuuden kehittämiseksi on myös perustettu kansallinen tutkimus- ja koulutuslaitoksista, konsulttiyrityksistä, säätiöistä ja kansalaisjärjestöistä koostuva asiantuntijaverkosto.¹³ Laajemman yritysjoukon osallistamiselle, toimialakohtaisten käytännön ohjeistukselle ja osaamisen kehittämiseksi on kuitenkin tarve.

Vuosina 2022–2024 on käynnissä maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön rahoittamia T&K-hankekokonaisuuksia liittyen vesivastuullisuuden kansalliseen edistämiseen, ruokaketjun vesivastuullisuuden ja alueellisen vesienhoidon yhdistämiseen, P&K-yritysten vesivastuullisuuden palvelukehitykseen sekä vesivastuukäytänteiden tiedonvaihtoa Suomen ja Etelä-Afrikan välillä.

Kaikissa näissä kokonaisuuksissa on tunnistettu lisäselvitysten tarve, minkä lisäksi muiden priorisoitujen toimialojen sekä kansainvälisten arvoketjujen vesivastuullisuuden kehittämisen on tunnistettu vaativan erityistä lisähuomiota ja resursointia.

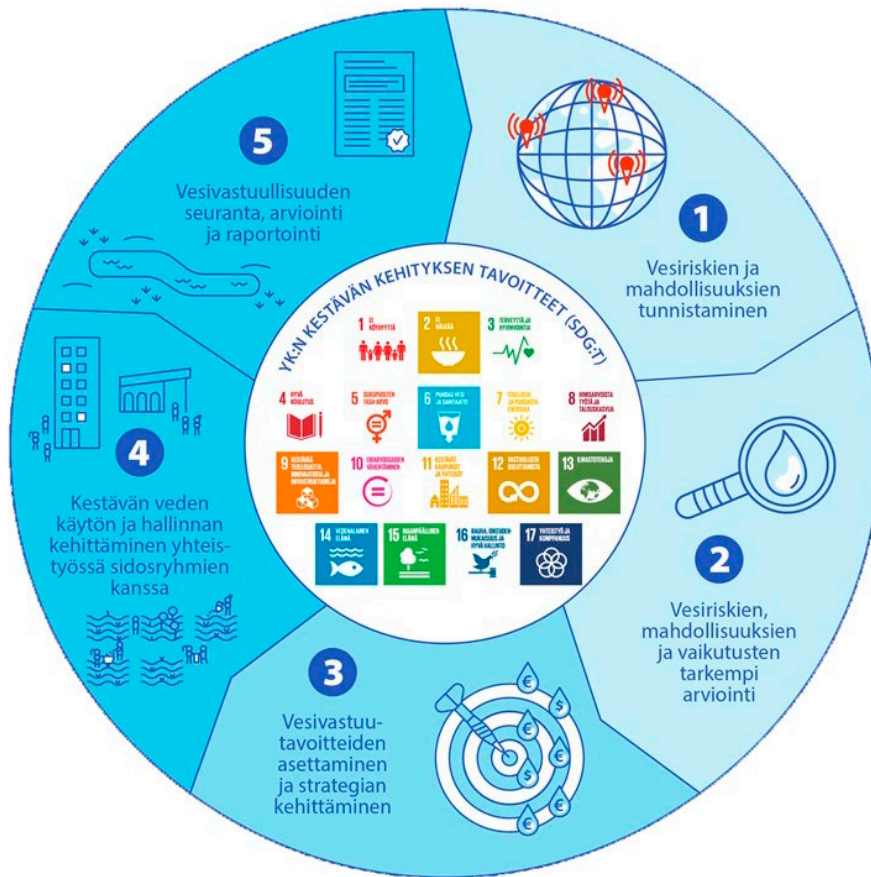
10 UM ym. (2018)

11 Sojamo ym. (2021)

12 Ks. [vesi.fi](https://www.vesi.fi) [Vesivastuullisuus-teemasivu](#).

13 Ks. [vesi.fi](https://www.vesi.fi) [Asiantuntijaverkosto tukee yritysten vesivastuullisuuden kehittämistä](#).

Kuva 4. Vesivastuusitoumus.

EU:n vesiputedirektiivi, joka on Suomessa pantu täytäntöön mm. vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetulla lailla (vesienhoitolaki, 1299/2004), vesilailalla (587/2011) ja ympäristösuojelulla (527/2014), muodostaa keskeisen vesien käytön kestävytteen ja vesiensuojeluun liittyvän lainsäädännöllisen kehyksen. Lisäksi tulvariskilain (620/2010) tavoittena on vähentää tulvariskejä, yhteensovittaen tulvariskien hallinta ja vesistöalueen muu hoito ottaen huomioon vesivarojen kestävä käyttö sekä suojelun tarpeet. Vesienhoitolain nojalla laaditut vesienhoitosuunnitelmat sisältävät lainsäädännössä edellytettujen perustoimenpiteiden lisäksi vesien hyvän tilan saavuttamiseksi tarvittavat täydentävät toimenpiteet. Suunnitelmien ohjaava vaikutus eri toimialoihin on kuitenkin heikko. Esimerkkejä lainsäädännön haasteita suhteessa julistuksen temaattisiin tavoitteisiin ovat taloudellisten, kulttuuristen, sosiaalisten ja ympäristönäkökohtien yhteensovittaminen kaivosten luvituksessa ja maa- ja metsätalouden vesiensuojelutoimien toteuttamisessa.¹⁴

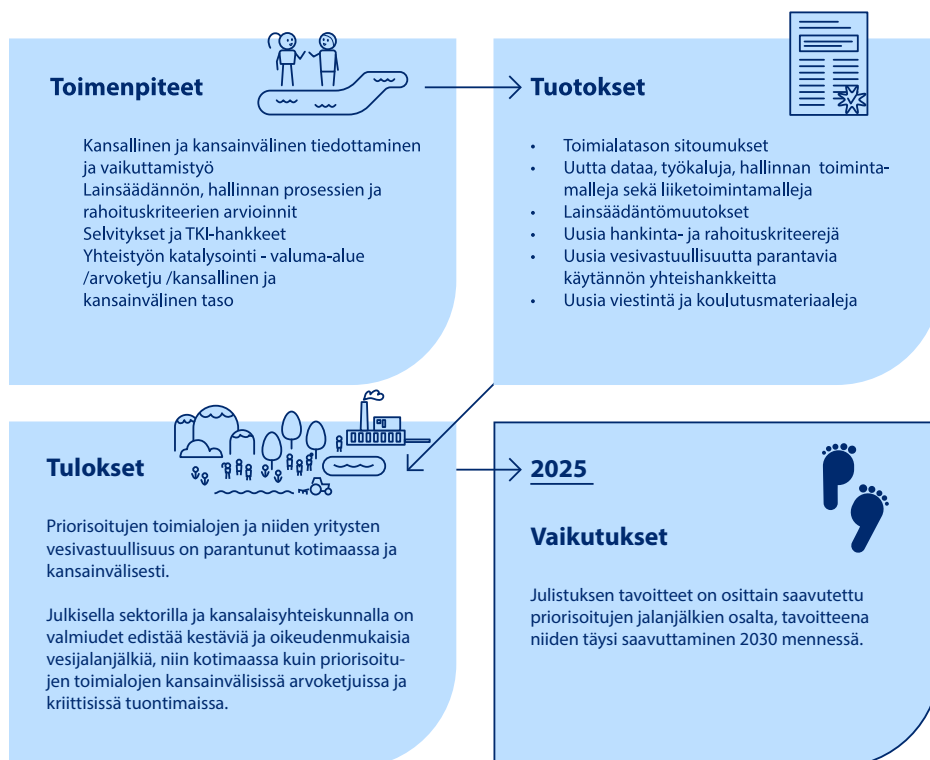
14 Sojamo ym. (2021)

Suomen nykyinen lainsäädäntö ei aseta vaatimuksia yritysten kansainvälisten arvoketjujen vastuullisuudelle tai siitä raportoinnille, mutta EU:n kestävän rahoituksen sekä yritys-vastuulainsäädäntö tuo uusia velvoitteita myös vesivastuullisuuden huomioinnille.

Vesivastuullisuuden kehittäminen ja tavoitteiden saavuttaminen erityisesti kansainvälisten arvoketjujen osalta vaatii uusia ohjauskeinoja ja yhteistyön muotoja.

2.3 Toimenpiteet 2023–2025

Kuva 5. Vesivastuullisuuden edistämisen muutosteoria vuosille 2023–2025.

Edellä kuvatussa analyysissä on tunnistettu vesivastuullisuuden kehittämisen kannalta kriittiset kotimaiset ja kansainväliset vesijalanjäljet ja niiden puitteissa priorisoitavat toimialat. Lisäksi analyysissä on tunnistettu hallinnan ohjauskeinojen ja monitoimijayhteistyön kehittämistarpeita suhteessa julistuksen 2030 tavoitteisiin. Analyysiin pohjautuen oheinen muutosteoria (Kuva 5) kokoaa yhteen kriittiseksi tunnistetut toimet, tuotokset ja tulokset julistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi ja vesivastuullisuuden kehitystarpeisiin vastaamiseksi vuosille 2023–2025. Muutosteoriaa ja toimenpiteitä suhteessa vuodelle 2030 asetettuihin tavoitteisiin arvioidaan uudelleen vuoden 2025 aikana.

Toimenpiteet vuosille 2023–2025 vastuuministeriöineen ja muine aiemmissa selvityksissä¹⁵ sekä valmisteluvaiheessa yhteisesti keskeisiksi tunnistettuine toteuttajineen on kuvattu alla.

2.3.1 Priorisoitujen toimialojen sitouttaminen vesivastuullisuuteen ja uudet yhteistoiminnan muodot

Priorisoitujen toimialojen ja niiden yritysten sitouttaminen vesivastuullisuuteen: vesivastuullisuuden kytkeminen osaksi olemassa olevia ja uusia toimialasitoumuksia, mukaan lukien kiertotalouden green deal, huomioiden kansallisen ja kansainvälisen vesijalan jäljen; tuki toimialakohtaisille tutkimus- ja kehityshankkeille sekä viestintämateriaalien ja koulutuskokonaisuuksien kehittämiseksi.

- Vastuuministeriöt: MMM, TEM, YM, UM
- Toteuttavat tahot: toimialaliitot, yritykset, konsultit, tutkimuslaitokset, Motiva, kansalaisjärjestöt, toimijaverkostot ja säätiöt; kansainväliset kumppanit

Priorisoitujen toimialojen ja niiden yritysten kansainvälisten arvoketjujen ja kriittisten tuotantoalueiden vesivastuullisuuden kehittäminen: tuki yhteistyöaloitteille, keskittyen yhteisen tietopohjan kehittämiseen, riskien ja vaikutustenarviointiin sekä toimenpiteiden tunnistamiseen.

- Vastuuministeriöt: MMM, TEM; YM, UM
- Toteuttavat tahot: toimialaliitot, yritykset, konsultit, tutkimuslaitokset, kansalaisjärjestöt; kansainväliset kumppanit

Tuki vesivastuullisuuden suomalaisten edelläkävijäyritysten kansainvälisten arvoketjujen tapaustutkimuksille indikaattoridatan, raportointimenetelmien ja parhaiden käytäntöjen tunnistamiseksi ja edelleen kehittämiseksi.

- Vastuuministeriöt: MMM, TEM; YM, UM
- Toteuttavat tahot: toimialaliitot, yritykset; konsultit, tutkimuslaitokset, kansalaisjärjestöt; kansainväliset kumppanit

TEM:in liittyminen kansallisen vesivastuusitoumuksen ohjaavaksi ministeriöksi MMM:n, YM:n ja UM:n ohella.

- Vastuuministeriö: TEM

15 mm. Sojamo ym. (2021)

2.3.2 Yritysvastuulainsäädännön ja kestävän rahoituksen lainsäädännön kehittäminen ja arviointi

Aktiivinen seuranta ja vaikuttaminen kestävien ja oikeudenmukaisten vesijalanjälkien ja vesivastuullisuuden sisällyttämiseksi uuteen (Sustainable Finance Disclosure Regulation, Taxonomy Regulation) ja tulevaan EU-lainsäädäntökokonaisuuteen (Corporate Sustainability Reporting Directive, Corporate Sustainability Due Diligence Directive) osana ympäristövastuun ja sosiaalisen vastuun kokonaisuutta. Lainsäädännön toimeenpano ja sitä tukevan ohjeistuksen kehittäminen, sekä sen vaikuttavuuden ja lisäsäätelytarpeiden arviointi.

- Vastuuministeriöt: TEM, YM, MMM

2.3.3 Vesivastuulliset julkiset hankinnat

Vesivastuullisuuden sisällyttäminen kestävien julkisten hankintojen kriteeristöön ja ohjeistukseen (ml. ihmisoikeudet, ilmasto, biodiversiteetti): tuki selvityksille, T&K&I-hankkeille ja pilotoinneille.

- Vastuuministeriöt: YM, TEM, MMM
- Muut tahot: tutkimuslaitokset ja konsultit, Motiva, KEINO, kaupungit ja kunnat, kansalaisjärjestöt

2.3.4 Vesivastuullisuus osana omistajaohjausta

Vaikutetaan valtion omistajaohjauksen periaatteisiin vesivastuullisuuden niihin sisällyttämiseksi.

- Vastuuministeriöt: TEM, MMM, YM, UM

2.3.5 Kestävät ja oikeudenmukaiset vesijalanjäljet ja vesivastuullisuus osana kauppaa- ja kehityspolitiikkaa ja hankkeita

Veden niukkuudesta kärsivissä tai muuten korkean vesiriskin maissa toimivien suomalaisyritysten informaatio-ohjaus vesivastuullisuudesta.

- Vastuuministeriö: UM
- Toteuttavat tahot: Suomen edustustot

Vesivastuullisuuden huomiointi Finnpartnershipin kehittyvien maiden kaupallisten hankkeiden tuessa (IFC Performance Standards ja SDG 6 lähtökohtana).

- Vastuuministeriö: UM

Vesivastuunäkökohtien huomiointi Developing Markets Platformin tiedotuksessa, neuvonnassa ja rahoituksessa.

- Vastuuministeriöt: TEM, UM
- Toteuttavat tahot: Business Finland

Suomalaisen vesivastuuosaamisen ja ratkaisujen kaupallistamisen ja kansainvälistymisen tuki.

- Vastuuministeriöt: UM, TEM, MMM

Tuki kansalaisyhteiskunnalle ja paikallisyhteisöille kehittyvien maiden hankkeissa, joissa veden käyttöä ja vesivarojen hallintaa kehitetään yritysten näkökulmasta käsin.

- Vastuuministeriöt: UM

2.3.6 Kansainvälinen yhteistyö ja vaikuttaminen

Fair Water Footprints-julistuksen ja vesivastuullisuuden esiintuonti YK-, EU- ja muissa kansainvälisissä yhteyksissä.

- Vastuuministeriöt: UM, MMM, YM, TEM

Tuki Fair Water Footprints-julistuksen Programme Management Unitille sekä julistuksen kansallisen toimeenpanosuunnitelman päivittämiselle ja seurannalle.

- Vastuuministeriöt: MMM, YM

Tiedonvaihto julistuksen muiden allekirjoittajien ja kriittisten tuontimaiden kanssa.

- Vastuuministeriöt: UM, MMM, YM, TEM

2.3.7 Tuki kansalaisjärjestöille ja kuluttajien tietoisuuden lisääminen

Tuki suomalaisille ympäristö-, ihmisoikeus-, yritysvastuu- ja kuluttajajärjestöille.

- Vastuuministeriöt: UM, YM, MMM

Kuluttajakampanja kestävästä ja oikeudenmukaisista vesijalanjäljistä ja vesivastuullisuudesta Fair Water Footprints-julistuksen materiaaleihin pohjautuen.

- Vastuuministeriöt: YM, MMM

2.3.8 Uudet T&K&I-hankkeet

Rahoitus koskien priorisoitujen sektoreiden vesivastuullisuuden kehittämistä ja muita vesivastuullisuudelle kriittisiä teemoja.

- Vastuuministeriöt: MMM, TEM, YM, UM
- Muut tahot: Business Finland, Suomen Akatemia, ELY-keskukset

2.3.9 Vesivastuullisuuden edistämisen kansallinen koordinointi

Rahoitus vesivastuullisuuden edistämisen kansalliselle koordinoinnille.

- Vastuuministeriöt: MMM, YM
- Toteuttava taho: SYKE

Lähteet

Julkaisut

- Mekonnen, M. & Chapagain, A. (2023) *Fair Water Footprint – Water Footprint Of The Global North And Their Dependencies On Water Use Within The Global South*. Fair Water Footprints Declaration.
- Salminen, J.M., Veiste, P.J., Koskiahho, J.T. & Tikkanen, S. (2018) Improving data quality, applicability and transparency of national water accounts – A case study for Finland. *Water Resources and Economics*, 24:25–39. Saatavissa: <https://doi.org/10.1016/j.wre.2018.05.001>, viitattu 24.2.2023.
- Sojamo, S., Salminen, J., Puharinen, S.-T., Belinskij, A., Halonen, M., Heikinheimo, E., Saari, P., Airaksinen, J., Illman, J., Behm, K., Reinikainen, A. & Usva, K. (2021) *Vesivastuullinen Suomi 2030 – parhaat käytänteet, ohjauskeinot ja toimintamallit*. Vesivastuu2030-hankkeen loppuraportti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163047/VNTEAS_2021_26.pdf, viitattu 24.2.2023.
- Weckström, M.M., Örmä, V.A. & Salminen, J.M. (2020) An order of magnitude: How a detailed, real-data-based return flow analysis identified large discrepancies in modeled water consumption volumes for Finland. *Ecological Indicators*, 110:105835. Saatavissa: <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2019.105835>, viitattu 24.2.2023.
- UM, MMM, STM, TEM & YM (2018) *Finnish Water Way – Suomen vesialan kansainvälinen strategia*. Saatavissa: https://um.fi/documents/35732/0/Suomen+kv+vesistrategia_fin_nettti+%281%29.pdf/4ca6ef08-e328-11ac-f960-ac7f782436f2, viitattu 24.2.2023.

Hankkeet

- Vesivastuullinen Suomi 2030 – parhaat käytänteet, ohjauskeinot ja toimintamallit (Vesivastuu2030)* (VN TEAS 2020–2021). Suomen ympäristökeskus Syke, Itä-Suomen yliopisto, Gaia Consulting Oy, Luonnonvarakeskus Luke, Teknologian tutkimuskeskus VTT. Hankkeen verkkosivu: <https://www.syke.fi/hankkeet/vesivastuu2030>, viitattu 24.2.2023.
- Vesivastuullisuuden kansallinen edistäminen (VesivastuuFI)* (MMM, YM; SYKE 2022–2023). Suomen ympäristökeskus Syke. Hankkeen verkkosivu: https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Vesivastuullisuuden_kansallinen_edistaminen_VesivastuuFI, viitattu 24.2.2023.
- Yritysten vesivastuullisuuden edistäminen ELY-keskusten vesienhoitotyössä (YRVELY)* (YM, PIR-ELY; SYKE 2022–2023). Suomen ympäristökeskus Syke. Hankkeen verkkosivu: https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Yritysten_vesivastuullisuuden_edistaminen_ELYkeskusten_vesienhoitotyossa_YRVELY

Vedelläkävijät – Kuinka tulla vesivastuulliseksi yritykseksi 2030? (MMM; Suomen vesistö säätiö, Finnish Water Forum, Pyhäjärvi-insituutti 2022–2024). Suomen vesistö säätiö, Finnish Water Forum, Pyhäjärvi-insituutti; Gaia Consulting Oy, Rapid Action Group, Suomen ympäristökeskus Syke. Hankkeen verkkosivu: <https://vesistosaatio.fi/vedellakavijat/>, viitattu 24.2.2023.

Verkkosivustot

CDP – *CDP Water Impact Index highlights the business activities with the greatest impact on water*, Saatavissa: <https://www.cdp.net/en/investor/water-watch-cdp-water-impact-index#78d044272bf894febe3f0c5837440433>, viitattu 24.2.2023.

Fair Water Footprints Declaration – *Get involved*, Saatavissa: <https://fairwaterfootprints.org/get-involved/>, viitattu 24.2.2023.

FAO *Aquastat – FAO's Global Information System on Water and Agriculture*, Saatavissa: <https://www.fao.org/aquastat/en/>, viitattu 24.2.2023.

Suomen Tulli *Ulkomaankauppatilastot*, Saatavissa: <https://tulli.fi/tilastot>, viitattu 24.2.2023.

UNDESA *Statistic – SDG Indicators Database*. Saatavissa: <https://unstats.un.org/sdgs/data-portal>, viitattu 21.4.2023

Vesi.fi – *Vesien ekologinen ja kemiallinen tila*. Saatavissa: <https://www.vesi.fi/vesitieto/vesien-ekologinen-ja-kemiallinen-tila/>, viitattu 26.4.2023.

Vesi.fi – *Vesivastuullisuus-teemasivu*. Saatavissa: <https://www.vesi.fi/teemasivu/vesivastuullisuus/>, viitattu 26.4.2023.

Vesi.fi – *Asiantuntijaverkosto tukee yritysten vesivastuullisuuden kehittämistä*. Saatavissa: <https://www.vesi.fi/asiantuntijaverkosto-tukee-yritysten-vesivastuullisuuden-kehittamista/>, viitattu 26.4.2023.

WWF *Water Risk Filter*, Saatavissa: <https://riskfilter.org/water/home>, viitattu 24.2.2023.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN pdf: 978-952-383-554-2
ISSN pdf: 2490-0966

